

Музеј „21. октобар“ – конкурс ICOM-а 2024.

Спомен - парк „Крагујевачки октобар“ је 2023. године обележио 70 година од свог оснивања. У оквиру Спомен - парка се налази и Музеј „21. октобар“, отворен 1976. године, са циљем чувања сећања на жртве крагујевачке трагедије, прикупљања, истраживања и презентовања информација о крагујевачкој трагедији и жртвама. У 2023. години Музеј бележи рекордан број посетилаца, од скоро 40.000, и небројено више посетилаца меморијалног парка, величине 352 хектара, који припада Установи. Стална поставка Музеја, коју чине легат од 27 слика Петра Лубарде - циклус „Крагујевац 1941“, као и историјско-документарна мултимедијална поставка из 2003. године, привлаче све већи број посетилаца, те је Музеј обавезна и незаобилазна туристичка дестинација за све посетиоце Крагујевца.

У 2023. години у Музеју је била врло активна изложбена делатност, са две гостујуће изложбе, као и пет ауторских и тимских изложби. Све изложбе су дале велики допринос актуелности и иницијативи посете Музеју у току године. Поред изложбене делатности, организоване су и традиционалне октобарске манифестације: централна манифестација „Велики школски час“ 21. октобра; музичка манифестација ОКТОХ (пет концерата класичне музике у октобру); конкурс за децу „Доста су свету једне Шумарице“; „Бдење“ - манифестација колажног типа - 20. октобра, и 22. Међународни салон антиратне карикатуре - конкурс и изложба. Одржане су трибине: „Холокауст наслеђе фашизма 5“ и „Политике и култура сећања II“. Издавачка делатност резултирала је, поред штампе за програмске активности и штампом два научна зборника са научних скупова одржаних претходне две године, као и штампа поеме за Велики школски час. Урађена су два кратка документарна филма: „Прекинут лет“, поводом 60 година од откривања Споменика стрељаним ђацима и професорима, и „Буђење сећања“, поводом 70 година рада Установе. Одржане су бројне дечије радионице, стручна вођења, активна сарадња са другим установама културе. Целокупан наведени програм реализовали су запослени музејске службе Музеја „21. октобар“.

Музеј „21. октобар“ по својој основној концепцији делатности представља јединствен музеј у Србији, као део установе меморијалног типа и централни сегмент њеног рада. Музеј се од свог оснивања препознаје по начину и организацији рада. Сва стручна вођења у Музеју реализују искључиво кустоси Музеја, а посета обухвата како обилазак Музеја тако и меморијалног парка, у којем се налази 10 споменика, и који је као место почивања жртава уметнички обликован као парк природе и културе. У 2023. години се бележи активан рад са ученицима и студентима, стручна вођења и студијске посете Музеју.

Иницијатива Музеја за развој научне делатности резултирала је штампом два научна зборника „Србија 1941“ и „Цивилне жртве Другог светског рата 1939-1945“, са научним радовима везаним за тематику блиску мисији Музеја. У септембру месецу је

пригодном свечаношћу обележено 70 година од оснивања Спомен - парка, којом приликом је први пут отворена изложба на отвореном изложбеним паноима направљеним и постављеним испред зграде Музеја. Панои ће се и у наредном периоду користити за документарне изложбе презентоване у меморијалном парку.

Музеј је у претходној години препознат као актер од значаја за културу сећања, па су запослени били чланови стручних трибина и скупова. Један кустос је био члан делегације у посети Музеју холокауста и установама културе Шведске (у организацији удружења Тера форминг). Међународна сарадња била је реализована са Музејем одбране Москве на заједничкој публикацији научног зборника „Цивилне жртве“, као и са појединцима на организацији Међународног салона антиратне карикатуре (међународни жири и конкурс). Настављен је рад на документарним филмовима, издавањем филмова „Прекинут лет“ о изградњи и значају Споменика стрељаним ђацима и професорима и „Буђење сећања“ о симболици сећања у меморијалном простору. Оба филма су постала део сталне поставке Музеја, што је допринело дигиталним садржајима у њој.

Прилози за конкурс:

1. **Осавремењена стална поставка Музеја** (додати мултимедијални садржаји укључујући два кратка документарна филма из 2023. и два документарна филма из 2022 године, сви у продукцији Спомен – парка)
2. **Изложба „Бајка о песми“** поводом 30 година од смрти Десанке Максимовић
3. **Изложба на отвореном „Место сећања“**, поводом 70 година од оснивања Спомен – парка
4. **Изложба 22. Међународног салона антиратне карикатуре „Крагујевац 2023“** (и међународни конкурс)
5. **„Доста су свету једне Шумарице“** – конкурс, изложба награђених радова и публикација зборника
6. **„Велики школски час“** – централна манифестација 21. октобра - извођење поеме „Шум шумарице“ Дарка Цвијетића
7. **„Бдење“** – колажна манифестација 20. октобра (отварање изложбе Салона, промоција поеме и концерт)
8. **Трибина „Холокауст наслеђе фашизма 5 – Тоновии зла“** у сарадњи са Институтом за филозофију и друштвену теорију Београд
9. Издавачка делатност – штампа два научна зборника **„Србија 1941. године“** и **„Цивилне жртве Другог светског рата 1939-1945“**
10. Музичка манифестација **„Октобру хододарје – ОКТОХ“** – пет концерата класичне музике у октобру

Радован Цукић, историчар,
виши кустос Музеја Југославије, Београд